

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30.297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1940

Από την Άγια Λαύρα
ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΤΣΑ
Τοῦ ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ

Τὸ Ἑλληνικὸ διήγημα
ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΡΦΟΙ
Τοῦ Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗ

Χρονικὰ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ
Τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Ἐδῶ κι ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια, στὴ μὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πατῶν Γερμανός, περιστοιχίζομενος ἀπὸ ἱεράρχες καὶ Προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, ὕψωσε τὸ Λάβαρο τῆς Ἐλευθερίας κι ἐκήρυξε τὴν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης ἐναντίον τῆς τυραννίας τοῦ ἔχθρου.
«Οἱ Ἕλληνες, διεκλήρυττε, τυραννοῦμενοι πάντοτε ἐπὶ πλεόν ἀπὸ τοὺς ἔχθρους μας, οἱ ὁποῖοι ὠρκίσθησαν ἀπὸ τὸν ἔξολοθρεῦσόν, ἀπεφάσισαν ὁμοφώνως ν' ἀποσιεῖσιν τὸν ζυγὸν ἢ ν' ἀποθάνουν. Ἠγέρθημεν νὰ λαδῶμεν τὰ δίκαιά μας καὶ εἰμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἀπασαί αἱ χριστιανικαὶ Δυνάμεις θὰ γνωρίσουν τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀγῶνος μας καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ παρεμβάλουν προσκόμματα εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς βοηθήσουν, ἀναπολοῦσαι ὅπως οἱ πρόγονοί μας ὠφέλησαν τὴν ἀνθρωπότητα.»

— Κυρ' Ἀστυνόμε ξόβνα!
Ὁ ἀνθυπασιπότης Μιχαελάκης, πετάχτηκε μὲ μιάς ἀπάνω. ἔιχε τὸν ὕπνο ἀλαφρῆ, σάν κρητικὸς καὶ σάν ἀστυνομικὸς ποῦ ἦταν. Τὰ μάτια του στυλώθηκαν στὴν πόρτα τῆς κάμαρας, ὅπου ἀντηχοῦσε τὸ δάχτυλο τοῦ ὑπνωματάρχη, καὶ πίσω ἀπ' τὸ θυρόφυλλο, ἡ χοντρή του φωνή.
— Ἐρχομαί. Ἀμέσως.
Δὲν ρώτησε τί τρέχει, γιατί τὸν ξυπνᾶν ἀπὸ τὴ λυκαυγιά, ποῦ μόλις ἀντιφέγγειε στὶς γερτές γυλιές. Γιά νὰ τὸν φωνάζει ὁ ὑπνωματάρχη, σημαίνει πὼς ὑπάρχει λόγος. Αὐτὰ ἔχει ἡ δουλειά. Τὸ καθήκον.

Σηκώθηκε ἀμέσως καὶ ντύθηκε μὲ στρατιωτικὴ σθελατάδα. Ὅταν, μετὰ δυὸ λεπτά, ἀνοίξε τὴν πόρτα τῆς κάμαρας, τίποτα δὲ μαρτυροῦσε στὸ παρουσιαστικὸ του τὴ βιασύνη τοῦ ντυσίματος. Καμμιά ἀτημελῆσια. Ἦταν ἐν τάξει.
Τότε μόνον ρώτησε τὸν ὑπνωματάρχη τί συμβαίνει.
— Γόρσιε ἡ βαρκα τῶν Μπαναραίων, κ' εἶναι μόνον ὁ Μανωλῆς μέσα. Λένε πὼς ὁ Κώστας, ὁ ἀδελφός του, πνίγηκε.
Ἀναφορὰ λακωνικῆ. Οὔτε ἦταν ἀνάγκη γιά περισσότερα λόγια. Πέρασαν τὸ θά-
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2)

Ἐνας ψεύτικος, μεγάλος ἀνθρώπος, μιά ψεύτικη ἐπανάσταση, μιά ψεύτικη πολεμικὴ δύναμη, μιά ψεύτικη Ἀυτοκρατορία: νὰ ἡ πραγματικὴ μορφή τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας, τέτοια ποῦ ἐπὶ-τέλους τὴν ἐσοκέσασε ἡ ἀντίσταση τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.
Ὁ μεγάλος ἀνθρώπος φοροῦσε στολή στρατηλάτη, ἀνέβαινε ἀπάνω σ' ἕνα τάνκ κ' ἔβγαζε λόγο καὶ φώναζε: «Ἐμεῖς οἱ Ἰταλοὶ εἴμαστε ἕνα ἔθνος στρατιωτικὸ! Κάτι περισσότερο: εἴμαστε ἕνα ἔθνος στρατοκρατικὸ!» Ἡ Ἰταλία τρανάζοταν ἀπὸ κραυγὲς θριαμβοῦ καὶ θανάτου. Ἡ Εὐρώπη τσακίζοταν νὰ τὴν καλοπιάσει, νὰ τὴν κολακέψει, νὰ τὴν καταπραῖνει.

Ὁ Γερμανὸς δμως εἶταν τόσο θετικὸς ἀνθρώπος, ποῦ δὲν ἀφῆγε τὸν ἑαυτὸ του νὰ παρασύρεται ἀπὸ ψεύτικες ἐλπίδες καὶ νὰ ἐλπίζει σοδάρὰ στὴν ὑποστήριξη τῶν ξένων Δυνάμεων. Εἶξερε πὼς οἱ Εὐρωπαῖοι Μονάρχες εἶχαν δεθεῖ μὲ τὸ σύμφωνο τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας τῆς Βιέννης ποῦ σκοπὸς του εἶταν ἡ κατάνηξη τῶν ἐλευθεριῶν τῶν λαῶν. Γι' αὐτὸ μετὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ διαγγέλματος ἐστράφηκε στοὺς συναγωνιστές του καὶ τοὺς εἶπε:

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
Ἑλλήνων παῖδες ἴτε
Μεταφρ. ΤΑΚΗ ΜΠΑΡΛΑ

(Ἀπὸ τὴν ἀφήγησι τοῦ Ἀγγελιοφόρου στοὺς «Πέρσες»)
Ἡ νύχτα προχωρεῖ, μὰ τὰ καρδιά τὰ ἑλληνικά δὲν ψάχνανε ν' ἀνοίξουν δρόμο κρυφὸ καὶ μόλις φεγγισθόλα σ' ὀλη τῆ γῆς ἐχύθηκε ἡ μέρα σ' ἄσπρα τῆς ἄτια, ξάφνου, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων ἀκούμε νὰ ξεστᾶει ἀλαλαγμός, τραγουδιστὰ σάν ὕμνος, καὶ ποῦ μισοὶ ἀντιλάθσαν οἱ ὄρανοι.
Κι' ὄλους κυριεῖ τὸς θαρβάρους τρόμος ποῦ γελασμένοι ἐβγήκαν, τί δὲν ἦταν γιά τὴ φυγὴ ποῦ οἱ Ἕλληνες ἐπάλλαν λαμπρὸ παιῖνα, ἀλλὰ γιά νὰ χυμίσουν στὴ μάχη μὲ καρδιά γιομάτη θάρρος, κι' ἡ σάλπιγγα διπλά μὲ τὴ φωνή τῆς τῆ φλόγα ἐκεῖνη ἐφούντωνε ἀπὸ πάνω.

Καὶ τὰ κουπιά, μεμιάς, τὴ θαθεῖαν ἀρμὴ πηλαταγιστὰ, σὸ πρόσταγμα χτυποῦσαν κι' ὄλοι σὲ λίγο ἐφάνηκαν μπροστὰ μας πρῶτο τὸ κέρας τὸ δεξί, μὲ τάξη, κι' ὁ ὄλλος ἐξοπίσω ἐξέκοπεν ὁ στόλος. Κι' ἄκουε φωνὴ μυριόστομη σιμάθε
«Ἐμπρός, παιδιά — νὰ κράξει — τῶν Ἑλλήνων!»
Ἐμπρός, γιά μιὰν ἐλεύθερη πατρίδα!
Ἔστις, γυναῖκες, τέκνα λευτερώστε, τῶν θεῶν τοὺς ναοὺς, τοὺς τάφους τῶν προγόνων!
Γιά ὄλα τὰ πάντα τώρα πολεμοῦμε!..»
ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

Κοντεύουν εἴκοσι χρόνια ποῦ βαστᾶ αὐτὴ ἡ καταπληκτικὴ παραίσηση τῆς Ἰταλικῆς ἀναδημιουργίας, τῆς Ἰταλικῆς ὁρμῆς, τοῦ Ἰταλικοῦ πολεμικοῦ μένους. Εἴκοσι χρόνια ποῦ ἡ Ἰταλία παίζει συνειδητὰ μιά πελώρια «ὀλοκληρωτικὴ» ὄπερα, μὲ μιά ρεκλάμα ἀνήκουστη, καὶ κατορθώνει νὰ πείθει τὶς μάζες, τοὺς πολιτικούς, τοὺς διανοουμένους, τοὺς στρατιωτικούς ὄλων τῶν χωρῶν ὅτι ἡ ὄπερα εἶναι πραγματικότητα.

«Θ' ἀγανακτήσουν διότι οἱ δοῦλοι τοῦ μὴν νὰ ὀμιλοῦν περὶ δικαιωμάτων. Θὰ μᾶς ἀποδοκιμάσουν, χωρὶς νὰ σκεφθοῦν ὅτι ἐμείναμε πιστοὶ εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Κωνσταντινου καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἐπιθυμοῦμεν ἐλευθεροῦν ἑαυτοὺς, ἀνάλογον πρὸς τὸν πληθυσμὸν μας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ τόπου, τὰ ὅποια οἱ τυράννοι μᾶς παρεῖχον σὲ κρημάτων. Ἄς παροῦμεν λοιπὸν πρὶν ἔτι ὑψώσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Χριστιανικὸν κόσμον, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς βοήθειας αὐτῶν. Ἄς θεωρήσωμεν ἡμᾶς ἐπαναστάτας.»

Μὲ στολὲς τῆς ὄπερας, μὲ χειρονομίες τῆς ὄπερας, μὲ μιά φρασολογία τῆς ὄπερας μιμεῖται ἄλλοτε τὴ γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ἄλλοτε τὸ Μεγάλον Ναπολέοντα, ἄλλοτε τὸ γερμανικὸ στρατιωτικὸ πνεῦμα, ἄλλοτε τὴν ἀγγλικὴ ἀποικιακὴ πολιτικὴ καὶ ἄλλοτε τὴν ἀρχαία Ρώμη. Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς εἶναι ψεύτικες, προῖοντα τῆς μίμησος καὶ τῆς ξιπασίας. Ἡ μανία τῆς εἶναι νὰ μιμεῖται καθετὴ ποῦ τὴ ξεπερνᾶ. Ἀὐτὸς παρανοῦρεται εὐκόλα ἀπὸ τὸ πεισμὸ τῆς καὶ ὑστερικῆ καθὼς εἶναι, σὸ τέλος πείθει τὸν ἑαυτὸ τῆς ὅτι εἶναι μεγάλη καὶ φοβερὴ καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὴν προσκυνήσουν οἱ λαοί.

Δὲ γελῶταν ὁ Γερμανός. Κι οὔτε ἤθελε νὰ γελᾶσει καὶ τοὺς ἄλλους. Ἀντίκριζε μὲ ψυχρὸ μάτι τὴν πραγματικότητα καὶ ζητοῦσε κι ὄλοι οἱ Ἕλληνες νὰ τὴν ἀντικρύσουν ὕψως αὐτός. Νὰ μάθουν ἀπὸ τὴν πρὶν τί τοὺς ἐπερίμενε καὶ νὰ νοιάσουν βαδειὰ πὼς παίρνοντας τὰ ὄπλα γιά νὰ πολεμήσουν δὲν εἶχαν νὰ ἐλπίζουν σὲ ξένη βοήθεια. Μόνον τοὺς θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ βγάλουν πέρα ὡς τὸ τέλος. Καὶ κάτι ἀκόμα πῶς τραγικὸ: Μιά ποῦ θ' ἀρχινίξουν τὸν πόλεμο δὲ θάπρεπε μὲ κανέναν τρόπο νὰ τὸν σταματήσουν γιάτὶ ἂν δελιάζαν καὶ παρατοῦσαν στὴ μισθ τὸν ἀγῶνα τους, ἀλλοίμωνο καὶ τρισυλλοιμόνο τους! Κανέναν τους καὶ κανένα μέλος τῆς οικογενείας τους δὲ θὰ σωζόταν. Ὅλοι τοὺς θὰ περνοῦσαν ἀπ' τὸ μᾶχαίρι τοῦ τυράννου, ὅπως περάστηκαν καὶ στὴν ἄλλη ἐπανάστασι ποῦ ἐπεχείρησαν οἱ πατέρες τους, πενήντα-δύο χρόνια πρὶν, τὴν κινήμενη μὲ τὸν Ὀρλώφ ἀπὸ τὴ φιλόδοξη Ἀυτοκράτειρα τῆς Ρωσίας Αἰκατερίνη τῆς Β'. Εἶχαν στηριξέ ὄλη τὴν ἐλπίδα τους σ' αὐτὴν. Κι αὐτὴ τοὺς παράτησε στὴν τύχη τους μόλις ἔκανε τὴ δουλειά τῆς.
Ὅλος ὁ Μωριάς τότε ἀλλάχτηκε σὲ μιά ἄμορφη μάζα «καπιζόντων ἐρεπιών». Οἱ τυράννοι ἐρημιώσαν κυριολεκτικὰ τὸν τόπο κι ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Ἑλλήνων κατασκεύασαν μιά θεορατὴ πυραμίδα ποῦ ἐδειχνε γιά πολλὸν καιρὸ τὸ μέγεθος τοῦ ὀλέθρου των.

Ἄναστασι ἀπὸ τὸ περιήρητο ἀγγελο ποῦ ὀνομάζεται ἀγγελο τοῦ Δαρῆου, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τοὺς Πέρσες τοῦ Ἀισχύλου. Τὸ κάτω διάγραμμα τῆς εἰκόνας, ἀναπαριστᾶν ἀντιπροσώπους τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ Περσικοῦ κράτους ποῦ προφέρουν φόρους σὸ Ἱεροσολύμα τῶ βασιλεῖ. Στὸ μεσοστὸ διάγραμμα ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας καὶ ὀπλα σ' αὐτὸν ὁ Ἀρτάβαζος ποῦ τὸν συμβουλεῖ νὰ μὴν ἐπιστρατεύσει ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας. Ὁ Ἀρτάβαζος εἶναι ἀνεπαρκῆς ἡ χροιά τοῦ ὄπλου. Ὅποιος εἶναι καλὴ συμβουλή σὸ βασιλεῖ τὸ ἐπαίρει, ἀπὸς θῆρας πρὶν... μαστιγώνεται. Στὸ ἐπάνω διάγραμμα, ἀναπαριστᾶνται ἡ Ἀσία. Μπρῶστὰ στὴν προσκοποποιημένη Ἀσία βρισκεται ἡ Ἀπᾶτη ἀνάμεσα σ' Ἐσθῆτες, Διπλά σὸ ἀσπληγμα αὐτὸ ἡ ἀπειλομένη Ἑλλάδα, ὑπερμένη ἀπλᾶ. Βρίσκεται ἀνάμεσα στὴν Ἀθήνα, ποῦ ἀκούματὰ τὸ χεῖρ τῆς ἀπᾶνω σὸν ὄμο τῆς καὶ τὸν Δία ποῦ κάθεται. Τῆς δίνει τὸ χεῖρ του, σ' ἐδειξὴ ἐομένης καὶ βοήθειας. Διπλά σὸν Δία εἶναι ὁ κεραυνὸς καὶ ἀπὸ γόνατὰ του ἡ φτερωτὴ Νίκη, ποῦ κοπᾶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Πῶς πέρα ὁ Ἀπόλλωνας μὲ τὸν κέσσο καὶ ἡ Ἀρτεμὶς ἀπάνω σ' ἔλαφι, ποῦ ἀνῆμερα στὴ γιορτὴ τῆς ἔγινε ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνα.

Ὁ Μωσολίνης μίλησε γιά τὸ «εὐετικό, βαθύ, ἀνίστε μῖος ἐναντίον τῆς Ἰταλίας ποῦ ἐμπνέει ὄλες τὶς τάξεις, ὄλες τὶς πόλεις, ὄλα τὰ χωριά τῶν Ἑλλήνων», θέλοντας ἔτσι νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀπροσδόκητη γι' αὐτὸν μαχητικὴ ὁρμὴ ποῦ δειχνε τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος σὲ τοῦτον τὸν πόλεμο. Ὁ Μωσολίνης ἐξακολουθεῖ νὰ μὴ μὲ καταλαξάει. Ἡ ψυχικὴ δύναμη ποῦ ἐνάει καὶ ἐμπνέει, τὸ ἔθνος μας στὶς κρίσιμες ὄρες δὲν εἶναι τὸ μῖος, ἀλλὰ τὸ ἀνῆστε καὶ ἰσχυρότερο: τὸ πάθος γιά τὴν ἐλευθερία. Κανέναν δὲ θὰ μισοῦσαμε, ἂν κανεὶς δὲ μᾶς πείραζε. Ἄν ἡ Ἰταλία δὲ βασάνιζε ἀλύτρωτους ἀδελφούς μας, ἂν δὲν ἐργαζότανε συστηματικὰ καὶ ὕπουλα τριάντα χρόνια τώρα ἐναντίον τῶν ἔθνικῶν μῖος συμφερόντων, ἂν δὲν πρόσβαλλε συνεχῶς τὴ φιλοτιμία μας καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια μας, ἂν τέλος δὲν εἶχε τὴν πρόθεση νὰ μᾶς ὑποδουλώσει, κανεὶς μας δὲ θὰ αἰσθανότανε καμμιά ἀποστροφή γιά ἕναν τόπο κοντινὸ ποῦ εἶναι ὄρατος καὶ γιά ἕνα λαὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖο εἶχαν σὲ ὀμαλὲς περιστάσεις, ἡ χάρη καὶ τὸ πνεῦμα.

Κι ἡ ἀνάμνησι τῆς τραγῳδίας αὐτῆς ἐμνε χαραγμένη στὴ μνήμη κάθε Ἑλλήνα. Κάθε Ἑλληνας ἔπρεπε νὰ ξέρει ἀπὸ πρὶν τίς εὐθῆνες του, ὄχι μόνο νὰ τὸν ἑαυτὸ του, μὰ καὶ γιά τὴν οικογενεία του, γιά τὸ χωριὸ του, γιά τὴν πόλη του, γιά τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρη. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Γερμανός ὄχι μόνον ἀπόφυγε νὰ δώσει τὴν παραμικρὴ ὑπόσχεσι, μὰ προειδοποίησε κίολας ὄλους τοὺς συναγωνιστές του πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ στηρίζονται στὴ βοήθεια καμμιάς ξένης δύναμης.
Αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορά τοῦ ἀπὸ ἄλλους Φιλικούς καὶ προπᾶτων ἀπ' τὸ Μεσοῆμιο Ἀρχιμανδριτὴ Γρηγόριο Δικαίῳ ἢ Παπαφλέσσα, ποῦ γιά νὰ ξεσηκώσει τὸν κοσμάκι δὲν ἐδίστασε νὰ τοῦ τάξει ὄλο τὸ στρατὸ κι ὄλο τὸ στόλο τῆς Ρωσίας μαζί του.
Τὶ ἀντίθεσι χαραχτῆρων ἀλήθεια!
Ὁ πρῶτος μετρημένος, φρόνιμος, διστα-
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Ἄλλὰ ἡ Ἰταλία ζεῖ μέσα στὴν ψευτιά, μέσα στὴν ἀπάτη τοῦ ἑαυτοῦ τῆς καὶ τῶν ἄλλων, μέσα σὲ μιά παθολογικὴ μεγαλομανία. Κ' ἡ ψευτιά τῆς σημερινῆς ζωῆς τῆς προκαλεῖ σὲ κάθε βῆμα τῆς τὴν ἀδικία, τὸ ἔγκλημα, τὴν προδοσία καὶ τελικὰ τὴν ἀσυναρτησία, τὴ σύγχυσι, τὴ ἀδιέξοδο. Πὼς θὰ βγεῖ ἡ Ἰταλία ἀπ' αὐτὸν τὸ δρόμο ὅπου ρίχτηκε κάποτε μὲ ἡδονὴ καὶ ὄπου ἤδη μᾶς φαίνεται σὰ νὰ ἀρχίζει νὰ διστάζει καὶ νὰ φοβάται; Πὼς ἀλλιῶς παρὰ μὲ μιά ἔθνικη καταστροφή;

Δὲν εὐχηθήκαμε ἐμεῖς νὰ βρεθοῦμε στὴ θέση ποῦ βρισκόμαστε σήμερα ἀπέναντι σὸ ἔθνος αὐτὸ ποῦ τόσο πολλὰ ἔχει πληγῶσει. Ἡ φασιστικὴ Ἰταλία θέλησε αὐτὸν τὸν πόλεμο κ' ἐμεῖς τῆς δώσαμε τὴ μόνη ἀπάντησι ποῦ εἶτανε ἰσομετρὸ νὰ δώσει ἡ Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ἀπᾶνω στὴν τραγικὴ πέτρα τῆς ἑλληνικῆς γῆς τὸ μεγάλο ψεύδος ἐφαπτικά ἀρχισε νὰ ξεφτᾶ. Καὶ βλέπουμε τώρα τὴν Ἰταλία, ποῦ ξεκίνησε μὲ τὸ νῦο τῆς γιά νὰ ὑποτάξει σὲ μιά ἐξδομάδα ἕνα βαλκανικὸ Κράτος δέκα φορές μικρότερο ἀπ' αὐτὴν, τὴ βλέπουμε νὰ παραπατᾶ σὸ χέλιος τῆς πῶ φοβερῆς καταστροφῆς ποῦ γνωρίζε ἡ ἱστορία τῆς. Κι ὁ θάνατος μαζεύεται σάν ἕνα

Το Έλληνικό διήγημα

ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΡΦΟΙ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

λομα, όπου κοιμόντανε δύο χωροφύλακες, βγήκαν στο δρόμο, και καταφέρνοντας κατά το γυαλό, "Η αούλη μολιάει άγνωστώς. "Μετρο αουγουστικά χάρματα, ντυμένοι χρώματα άπλάτα και άπνοια. "Η βάλασσα άπλωτόνα γαλατεία με μικρές μενεζελίες άντρηχίλες. Πάνω από τα πρότ' άντρηγγυσματα της άνατολής, ο άσφύρητος πάλευε με τα σκόταδια πούφευαν, λουχιζόντας με την εχίτβα του τα μισοφάνα νερά. Το χάρμα κοιμόταν.

Ο άπνοιαστής κοίταξε ένα σκατάκι φταγκό, που το τριγύριζε άνασκατάτος, κηπάκος και κώνισας με λήψηση την κεφαλή. — Την κακομοίρα τη βιά 'Αγγυλά. Ο άπνοιαστής δέν άποκρίθηκε. Μά η καρδιά του σκατείνονε. Ουμήθηκε το ουράλιασμα της γριάς, όταν έδω και δύο μέρες ήρθε το μήνυμα πως ο μικρός ο γιός της Θωμάς, που έκανε τη θητεία του στο ναυτικό, χάρθηκε στα νερά της Τήνος με την «Έλλη». Και να που ο Θεός της φύλαγε κι άλλο χτύπημα. Ο Κώστας, ο πρώτος της πνίγνικη. Πάλε το ουράλιασμα της θά γιόνιζαν τον άντλαλο, θά ζήσανταν της καρδίας. Θέει πιν κλάμα και είναι. Θά πιν κλάμα άπας εκλας κέρ και το Θωμά, άσν γιός της που είναι. Το χάρμα, όμως, δέν θά λυπηθεί και τόσα. Ένα παλιόμυτρο λίγνότερα. Ένα μερούλι. Ένας λαθρέμπορας και δυναμιτιστής. Ξεφορμάνα για την άστυνομία, άνακοφήση για την άστυνομία.

Όταν έφτασαν στο γιαλό, το φός της μέρας είχε σκορπίσει στα πάντα. Έβλεπε τόρα, όχι μόνο τη θάλασσα, μα και το χωριό, και το βουναλάκι που άνευρίονταν πρσίον πανάου του. Τράθηζαν με γρήγορη περπατησιά κατά το μικρό μάλιο, όπου λικνίζονταν στην άπάλι ρεστιά η βάρκα των Μπαρναρών, με σβυστή τη μεγάλη λάμπα της πλώρης. Μέσα καθέταν Ένας άνδρας άσκατος με τή μάτια σπυλωμένα στο δρίζοντα άπ' όπισθεν έδόνταν τή μέρα σε άπνοιατά κύματα. "Ήταν ο Μανώλης Μπάναρης ο δεύτερος γιός της βιά 'Αγγυλάς.

Σάν είδε τον άπνοιαστή να κωντέλε, άνάγινε το κεσάλι, όταν κοιτάζε στα μάτια. Είχε μιάν έκπαρση, στυγνή, σκληρή, παράξενη. Ούτε λήψηση, ούτε συντριβή. Κάτι σάν κρυφή χαρά, κάτι σάν θρίαμβος έλαμπε στο μάλι του.

Ο άστυνομικός τον κοιτάζε άποπνοιασμένος. Είχε ιδέα, στα δέκα χρόνια της άπρησίας του, πολλούς άνθρώπους και σε διάφορες περιστάσεις. "Ήξερε να ψυχολογεί και να κρίνει. Τα μούτρα του Μανώλη δέν τού άρεσαν.

Βρέ Μανώλη, πώς γίνθηκε αυτό. Ο νέος σκούδικος, πήδησε από τη βάρκα στο μούραγιο, και στάθηκε μπροστά στοδ άστυνομικό.

— Νά! Όπως τραβόδαε το παραγάδι, έπεσε στο νερό και πνίγνικη. Ο Κώστας, μωρέ; Πού κολυμπάει σά βελήνι; — Κόριε εισαγγελέ!

— Τι είναι πάλι; — Ο κρατούμενος Μπάναρης! Έμμανουήλ χρίζει να σάς ιδεί επείγοντως. — Δε μωρέ, "Έχω δουλειά. — Μα έπιμένει. — Άόριο. — Είναι, λέει, άπόλυτη ανάγκη. Πρόκειται για κάτι πολύ σοδαρό.

Ο εισαγγελέας σήκωσε τα μάτια του από το μάλιο των χερσών που έβαζε όρδαε τις όμορφές. Τι θέλει πάλι αυτός; Μέρα που βρήκε να μ' άνοχλήσει! Μέρα που βρήκε να μ' άνοχλήσει! Μέρα που βρήκε να μ' άνοχλήσει!

— Τέλος της όπερας πλώζει. Αισθάνεται κανείς πώς έρχεται και στην 'Ιταλία η ώρα της σσοδρόνητας, η ώρα του θανάτου. Δέν εψηθήκαμε έμείς το τέλος, αυτό και το μύος μας δέν είναι αυτό που έμείς να μίς κάνει να γάρουμε για τη συμφωρία που μέλλεται να πέσει πάνω σ' ένα λαό. Άλλά το ψεύδος δέν μπορεί να χήσει άπέρροιστα και, όσο κι αν είναι άδικα φταγμένος ο κόσμος, η άδικία έχει ως φαίνεται τα όριά της.

— Κόριε εισαγγελέ, έφεραν τον κρατούμενο Μπάναρη από τις φυλάκες. — Άς περάσει. — Άνάμεισε δέν δύο χωροφύλακες, με τα σίδερα στα χέρια. — Τι θέλεις, Μπάναρη; — "Ήρθε να σου είπω, κύρ εισαγγελέ, την πάσαν αλήθεια. Το πώς πέθανε ο αδερφός μου ο Κώστας. — Το πώς τον σκότασες, θέλεις να πεις. — Ο Μανώλης χαμογύλασε πικρά. — Έτσι θάρεις όσν, κύρ εισαγγελέ, κ' έτσι θάρει κι ο κύρ άκαρκτης. "Όλα τά πάντα μαρτυράν πως ένω έκοτάσθη τον αδερφό μου. Γιατί δέν θέλησα να μιλήσω, να πώ την αλήθεια. Δε μπορούσα. Τώρα, όμως, μωρέ!

— Θα τον έπιασε φαίνεται η καρδιά του. — Η φωνή ήταν τσακισμένη, μουδιασμένη. — Έσν, δέν βούτηξες να τον βολήθης; — Βούτηξα, μα δέν τον βρήκα. Τόν πήρε το ρέμμα. — Πιο ρέμμα, μωρέ; Έχει ρέμμα με αυτή τη μπουνάτσα; — Έσν και γιό; — Ο άπνοιαστής άναμει τοιγάρω, και κοιτούσε τόν Μανώλη με μάτι σκατείνω. — Και πώς έσούτηξες; Με τα ρούχα, για υδούθικες πρώτα; — Με τα ρούχα. Είχα καιρό να υδούθω; — Το χέρι του άπνοιαστή περπάτησε πάνω στο ποκακίριο και το παντελόνι του Μανώλη. — Είναι στεγνά τα ρούχα σου. — Στεγνάσων. Είναι πέντε άρες τόρα.

— Στέγνασων μέσ στην καταχνιά της νύχτας; Ήταν παράξενω. Ο Μανώλης δέν άποκρίθηκε. Ο άπνοιαστής κόντεσε στη βάρκα και κοιτάζε μέσα. — Δε μωρ έες, το παραγάδι το σήκωσε ύστερα; — "Όρξην είχα να σήκώω παραγάδι... Μά τι να κάνω; "Ο μακρύτερος είχε τραθήξει ως έκαστον δόνδνα άγκιστρια, σάν έπιασε στο νερό. Δέν άπομειναν παρά είκοσι. Τα τραθήξει κι αυτά άργότερα, σάν είδα πως δέν γίνεται τίποτα. — Και ψάρια δέν είχε πιάσει το παραγάδι; — Πιάσ!

— Που είναι τα; — Τάρραξε πάλι στη θάλασσα. Αυτό μούλεπτε, να φέρω και ψάρια. Ο άπνοιαστής πήδηξε στη βάρκα και σήκωσε το καπάκι του κειμουνιού της πλώρης. "Έσκυψε μέσα, έβγαλε το καλάθι του παραγαδιού και το εξέτασε με προσνομία. — Αυτό είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Αλλά είναι το παραγάδι, Μανώλη; — Αυτό είναι. — Είναι στεγνό, σιαγμένο, με τ άγκιστρια κορφομμένα στο φελά. "Όχι μόνο δέ ριζάτε παραγάδι άπόψε, μα ούτε κιάλας το είχατε δολώσει. — Μα έσν άλλο, ξαναβρέθηκε στο μούραγιο. Κοίταξε το νεο στα μάτια, που στεκοταν δίγως να μιλάει και του είπε με φωνή κορτή: — "Άκου παλικάρη μου. "Όλα αυτά είναι παράξενω. Θα σε σπάλω στο αβήρο στη χώρα, τυλιγμένο σ' ένα χάρμα, και κεί να ξηγηθής με τόν εισαγγελέα και τόν Άνακριτή.

— Σούσι! μωρ κάνει. "Υποδρόχι είναι. Μη μιλάς! — Έγώ έκανα τη θητεία μου σε φυλάκιση και δέν είχα ιδέα ποτέ μου τέτοιο πλάσιμένο. Ο Κώστας όμως, που άπρησε στο ναυτικό, δίπλα άρμεινιστής στον Πάνη, σάν είχε ιδεί τα υποδρόχια μας στο Ναύσταθμο. — Δικό μας είναι, ρε Κώστα; — Τόν ρωτάω σιγανά. — "Όχι, μωρ άποκρίνεται. Τα δικά μας είναι φραντζέκιο μοντέλο. Αυτό είναι αλλιώτικο. Πιάστε τόρα, το κοιλί, να ξηνοχούμμε πρί μās πάλιν κάθο.

— Ριχνούμαστε, το λοιπό στα κουπά κι αρχίζουμε να λάμνουμε στο γρήγορα. "Όταν άκούμε μια φωνή, Μās φωνάζαν από το υποδρόχι; — Έστια! Απρεστα! — Έμείς κανάμε τον κορφο, και πλάμα μ' άλη μας τη δύναμη στα κουπά. "Όταν άκούμε μια ντουφεκία, κι η σφαίρα, πάλι! Πέφτει στο νερό κοντά στην πρσίμη. — Το κόκκαλο τους! Βλαστήμα! ο Κώστας. — Θά μās σκοτάσουν! — Άς σταματήσουμε, λέω έγω, να ιδούμε τι γυρεύουν. Σταματάμε, λοιπόν, κι ο Κώστας κώνοντας τα χέρια του χωνί, φωνάζει κατά το υποδρόχι. — Τι θέλετεεε! Τι μās γυρεύετεεε!

— "Άκούμε πάλι τη φωνή, που μās μιλάει ελληνικά, μα παράξενω αλλιώτικα; — Νά έρκόσαστε κοντά! Νά μη φοβόσαστε. — Είναι είναι ο έρίφης, μωρ λέει ο Κώστας. — Μήπως είν' 'Εγγλέζος; τόν ρωτάω. — Αυτό θά το ιδούμε. Και κώνοντας τις παλάμες του χωνί, φωνάζει ο Κώστας. — Καλάά, 'Ερχομάστε... Παιρνουμε στροφή, και τραβάμε κατά το υποδρόχι. Το βλέπαμε να πλέει πάνω στο νερό, μωρ και μακρουλό, με τόν πύργο του στη μέση. Σάν έφτασσε ως πέντε βρυγές κοντά, μās διατάχονε να σταματήσουμε: «Νά μην έρκόσαστε πιο κοντά! Άλτ!»

— Κάνουμε οία με τα κουπά και σταματήσαμε... Και πάλι μās ρωτάω. — Έστεις τι άντρομο είσαστε; — Ψαράδες, άποκρίνεται ο Κώστας. — Εκτε μωρέ; μās ξαναρωτάω. — Έγουμε, ως δέκα οκάδες. Τότε άκούμε που μιλούσαν άναματάζο τους, άπνω στη γέφυρα. "Ήταν δύο φωνές. Η μιά, αούτονου πού μās μιλάσε, κ' η άλλη, κάποιου άλλονου. Μιλούσαν σε μιά ξένη γλώσσα, τραγουδιστή. Ξεχωρίζαμε δύο λόγια, που τ έανακείταν δύο τρεις φορές: «Πεσακτορι γκρέτσι. Πεσακτορι γκρέτσι».

— "Ιταλιάνοι είναι, μωρ λέει ο Κώστας σιγανά. — Με μιάς, τα αίμα πάγωσε στην καρδιά μου. "Ιταλιάνοι. Αυτό που τερπύλιαν την «Έλλη» μας. Αλλά που σκατάσθη το μικρό μας αδερφό. Κοντά τόν Κώστα. Μας τ σκατάδι τα μάτια του γυάλλιζαν σά μωρα άστερία.

— Κάλ δέν πάει! — Η Πεταλιόβ είν' ένα νησάκι ως δύο μιλια άνωχιά από τον κάδο-Μάγαρα. Στά βόρως του βράζει ο άστακός. Κόρδα ήταν έκεινή τη νύχτα, κάρια-ιπονάκια, θά κορακώναμε άρκετούς. Πιάσαμε, το λοιπόν, τα κουπά, και τραβόσαμε για την Πεταλιόβ. Δέν άλλαξαμε λόγο, στενωχωρεμένα καθός έμιασε από το χωριό του μικρού του αδερφού. Ψαγάρι δέν είχε, μά η αστροφειγιά φώτιζε ένα γούρω τη θάλασσα.

— Θά βρισκόμαστε ως ένα μιλιά άνάμεσα Κάδο-Μάγαρα και Πεταλιόβ, όταν, ως πνήνητα μέτρα δεξιά μας, άκούμε το νερό της θάλασσας να βράζει, να μπουρμπουλίει παράξενω. — Τι είναι, ρε Κώστα; ρωτάω. — Κάλ άδράγνι το κοιλί. — Άκαφω, βλέπουμε τη θάλασσα να άναγώνεται, κι από μέσ' άπ' το νερό προβάλλει ένα μεγάλο μακρο πρσίμα, που είχε στη μέση ένα ψήλωμα, κάτι σαν πύργο. — Τι είναι, ρε Κώστα; Ξαναρωτάω.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Σούσι! μωρ κάνει. "Υποδρόχι είναι. Μη μιλάς! — Έγώ έκανα τη θητεία μου σε φυλάκιση και δέν είχα ιδέα ποτέ μου τέτοιο πλάσιμένο. Ο Κώστας όμως, που άπρησε στο ναυτικό, δίπλα άρμεινιστής στον Πάνη, σάν είχε ιδεί τα υποδρόχια μας στο Ναύσταθμο. — Δικό μας είναι, ρε Κώστα; — Τόν ρωτάω σιγανά. — "Όχι, μωρ άποκρίνεται. Τα δικά μας είναι φραντζέκιο μοντέλο. Αυτό είναι αλλιώτικο. Πιάστε τόρα, το κοιλί, να ξηνοχούμμε πρί μās πάλιν κάθο.

— Ριχνούμαστε, το λοιπό στα κουπά κι αρχίζουμε να λάμνουμε στο γρήγορα. "Όταν άκούμε μια φωνή, Μās φωνάζαν από το υποδρόχι; — Έστια! Απρεστα! — Έμείς κανάμε τον κορφο, και πλάμα μ' άλη μας τη δύναμη στα κουπά. "Όταν άκούμε μια ντουφεκία, κι η σφαίρα, πάλι! Πέφτει στο νερό κοντά στην πρσίμη. — Το κόκκαλο τους! Βλαστήμα! ο Κώστας. — Θά μās σκοτάσουν! — Άς σταματήσουμε, λέω έγω, να ιδούμε τι γυρεύουν. Σταματάμε, λοιπόν, κι ο Κώστας κώνοντας τα χέρια του χωνί, φωνάζει κατά το υποδρόχι. — Τι θέλετεεε! Τι μās γυρεύετεεε!

— "Άκούμε πάλι τη φωνή, που μās μιλάει ελληνικά, μα παράξενω αλλιώτικα; — Νά έρκόσαστε κοντά! Νά μη φοβόσαστε. — Είναι είναι ο έρίφης, μωρ λέει ο Κώστας. — Μήπως είν' 'Εγγλέζος; τόν ρωτάω. — Αυτό θά το ιδούμε. Και κώνοντας τις παλάμες του χωνί, φωνάζει ο Κώστας. — Καλάά, 'Ερχομάστε... Παιρνουμε στροφή, και τραβάμε κατά το υποδρόχι. Το βλέπαμε να πλέει πάνω στο νερό, μωρ και μακρουλό, με τόν πύργο του στη μέση. Σάν έφτασσε ως πέντε βρυγές κοντά, μās διατάχονε να σταματήσουμε: «Νά μην έρκόσαστε πιο κοντά! Άλτ!»

— Κάνουμε οία με τα κουπά και σταματήσαμε... Και πάλι μās ρωτάω. — Έστεις τι άντρομο είσαστε; — Ψαράδες, άποκρίνεται ο Κώστας. — Εκτε μωρέ; μās ξαναρωτάω. — Έγουμε, ως δέκα οκάδες. Τότε άκούμε που μιλούσαν άναματάζο τους, άπνω στη γέφυρα. "Ήταν δύο φωνές. Η μιά, αούτονου πού μās μιλάσε, κ' η άλλη, κάποιου άλλονου. Μιλούσαν σε μιά ξένη γλώσσα, τραγουδιστή. Ξεχωρίζαμε δύο λόγια, που τ έανακείταν δύο τρεις φορές: «Πεσακτορι γκρέτσι. Πεσακτορι γκρέτσι».

— "Ιταλιάνοι είναι, μωρ λέει ο Κώστας σιγανά. — Με μιάς, τα αίμα πάγωσε στην καρδιά μου. "Ιταλιάνοι. Αυτό που τερπύλιαν την «Έλλη» μας. Αλλά που σκατάσθη το μικρό μας αδερφό. Κοντά τόν Κώστα. Μας τ σκατάδι τα μάτια του γυάλλιζαν σά μωρα άστερία.

— Κάλ δέν πάει! — Η Πεταλιόβ είν' ένα νησάκι ως δύο μιλια άνωχιά από τον κάδο-Μάγαρα. Στά βόρως του βράζει ο άστακός. Κόρδα ήταν έκεινή τη νύχτα, κάρια-ιπονάκια, θά κορακώναμε άρκετούς. Πιάσαμε, το λοιπόν, τα κουπά, και τραβόσαμε για την Πεταλιόβ. Δέν άλλαξαμε λόγο, στενωχωρεμένα καθός έμιασε από το χωριό του μικρού του αδερφού. Ψαγάρι δέν είχε, μά η αστροφειγιά φώτιζε ένα γούρω τη θάλασσα.

— Θά βρισκόμαστε ως ένα μιλιά άνάμεσα Κάδο-Μάγαρα και Πεταλιόβ, όταν, ως πνήνητα μέτρα δεξιά μας, άκούμε το νερό της θάλασσας να βράζει, να μπουρμπουλίει παράξενω. — Τι είναι, ρε Κώστα; ρωτάω. — Κάλ άδράγνι το κοιλί. — Άκαφω, βλέπουμε τη θάλασσα να άναγώνεται, κι από μέσ' άπ' το νερό προβάλλει ένα μεγάλο μακρο πρσίμα, που είχε στη μέση ένα ψήλωμα, κάτι σαν πύργο. — Τι είναι, ρε Κώστα; Ξαναρωτάω.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

τη πού τ έρκεται! Μας φωνάζει. "Καλά, καλά! Άποκρίνεται ο Κώστας. Και γυρίζοντας κατά μένος: — Έγώ θά ηθήσω. Έσν πράξα άνοιατά. — Μα έσν σόλα βρήθηκε στο καστρόμυρο. Έγώ, βίνα μιά με το δεξί κοιλί και ξεκολάω τη βάρκα από το υποδρόχι. Κί από κεί αρχίζω να λάμνω στα γρήγορα. — Ποιός σου έπε ν' άναβανεις άπάνω! Στούπνιτο! Άκούω να λέει ο 'Ιταλός στον Κώστα. Μά αυτός δέν άποκρίνεται. Μέσα στην αστροφειγιά, βλεπω την κάφτρα του τσιγγουρί, α Resto del Carlino για 15.000 φράγκα. Έγινε, τέλος, ο ήρικός αούργος, τόν στυγερόν δολοφονών και θιασπραγιών της Φασιστικής Τζέκας σε θάρος έκείνου που τόν ήπραν από τόν σπυρφό τόν άπλητον, για να τόν άναβαν πολιτική προσωπικότητα, είχε κιάλας την άσπρησότητα που διακρίνει τούς πορρωμένους κακούσους, να υφάσσει άναίσχυρα την έγκληματική διαγωγή του σε θεσφαλοσοφικό και κρινικό δόγμα, μα — το περιώνμιο με, ρε προερί! Και το σπουδαίότερο: Δέν περιόριστηκε μόνο στην άναδρομική δικαιοσύνη τόν προσηγών του, άλλα έφτασε ως το σημείο να δικαιολογήσει σε άρσιή σαν πρσίμη άκατέστηρη πολιτική άρετής, κάθε μελλοντική καταγορήσασ θρηνητική ή θάουτα και τού Ιταλικού φασισμού. Βέβαια, η καταγωγή του δόγματός με ρε προερί δέν έφρακται στην έθική άναστροφή, τόν παθολογικό υλοισμό κτλ. στοιχεία της έγκληματικής ψυχοσυναισθησε του Μπενίτο Μουσολίνι. Πρώτα-πρώτα γιατί κι τόν με τή σερά της έχει τα κορυφωμένα της κοινωνικά αίτια κι έπειτα γιατί ο Φασισμός δέν είναι άσβαίρη έγκληματικό δημιόσημον; πού τόν πώσιν άναυλοντάχτη της Άναντι! και φαντακό, κάποτε άπαιτιλάτα πρσίμη. "Οσοίον, άν λογαρηόσαστε πού σον πρσίμα, τόν Μπενίτο Μουσολίνο, έσν γυρομάρτης. "Όσοίον, έσν γυρομάρτης και τόν πρσίμα, τόν Μπενίτο Μουσολίνο, έσν γυρομάρτης. "Όσοίον, έσν γυρομάρτης και τόν πρσίμα, τόν Μπενίτο Μουσολίνο, έσν γυρομάρτης.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά.

— Κάλ τώρα, κύρ εισαγγελέα δώσε διαταγή να μ' άπολύσουν... Έκάλδωνε την κλάση μου... Πάει να πάω να πάρω πίσω το αίμα του μεγάλου μου αδερφού, όπως αυτός έπαρε πίσω το αίμα του μικρού μου αδερφού. Τοθ Θωμά. — Κάλ τώρα, κύρ εισαγγε

Η επιδρομή ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΦΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του ΚΩΣΤΑ ΦΡΙΑΛΙΤΟΥ

Πώς θα μάς χτυπήσει μία μέρα φαναράκια κι' επίσημα ο Ιταλικός φασισμός, όποτε 'από τα τόσα και τόσα ύποπτα και πρόκλητα φερόμενά του, και πώς θα ριχτούν κι' άπάντου στην 'Ελλάδα, από τα βουνά της ηρωικής 'Αρβανιτίας όπου, από καιρό, παρακίβουν, δε χωρούσε συζήτηση. Πώς θα ημερεύσει όμως μία τέτοια αγωγή και πώς θα την εβίωχε σ'όλο, ένας τόσο θριαμβευτικός ήλιος της νότιας 'Ελλάδας, από τα βουνά της ηρωικής 'Αρβανιτίας, από την ίδια σιγήν ήρωικήν, που από την ίδια σιγήν ήρωικήν, από την ίδια σιγήν ήρωικήν, από την ίδια σιγήν ήρωικήν...

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ

Του ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Ναι! αλλά τώρα επιταχίσθη κ' έπεσε πάνω σου όλη η βροχή που άνακλάσκει τα τριαντάφυλλα ή τη νύχτα, ή τη βροχή. 'Από την εποχή άκόμα που το κλονόεν δεν είχε φρονήσει για να παραστήσει τη Γη και την Παράδοσή της μικρής τούτης χώρας, ή Διευθυντής της Ραδιοφωνίας είχε πάρει την άποψήν 'ν' άφαιρέσει στοίχες Νεοέλληνες Ποιητές μιά ταχτική ώρα από πρόγραμμα τού Σταθμού μας. Μά όταν οι έκπομπές αυτές έπρεπε ν' άρχίσουν, οι σειρήνες ομοίαν κιόλας από τον φαναράκι της βολίας και ταπεινόβουλης επιδρομής.

ΤΑΞΕΙΣ: «Οι 'Αρβανιτίτες στη μάχη της Πίνου».

28 χρόνια σαν έχτες

ΜΑΒΙΛΗΣ

Του ΑΓΙ ΘΕΩΡΟΥ

(Σαν έχτες, στις 29 Νοβέμβρη 1912 Έπαιξε στο Αρείο Πάρι της 'Ηπειρου ο Δορυμένιος Μάβιλης, ποιητικός για τή λαοπερία της 'Ηπειρου. Σήμερα που τή ελληνική οραματιστική ποίηση νικηφόρα σ'ά βουνά της 'Ηπειρου, νοσταλγία έπικρατεί του σιωπηρού μας 'Αγι Θέου, που έβλεπε σ'όλο Β. 'Ηπειρο από ποιητικό μνημόσυνο που άρχίστηκε στις 29 του Νοβέμβρη 1937 ή 'Εταιρεία 'Ελλήνων Λογοτεχνών).

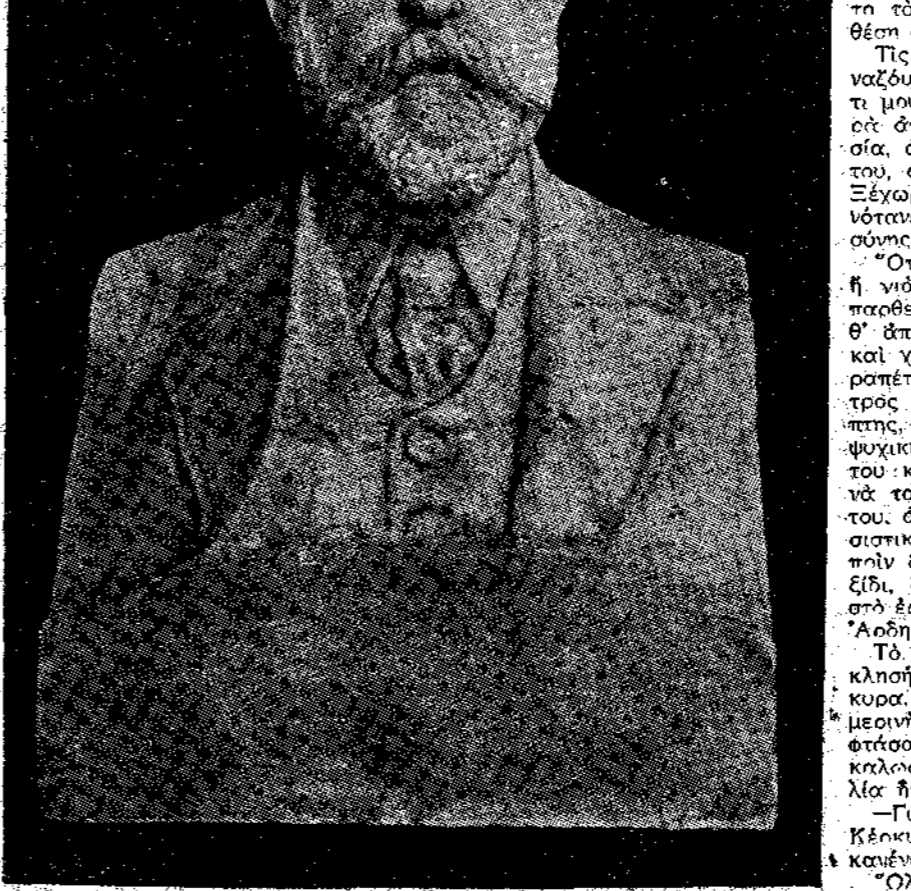
Ο Δημοσθένης ΓΙΑ ΤΟΝ... ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

'Από τή μετάφρασή μου του λόγου, του μεγαλειώδους ρήτορα όλων των αιώνων. Πρώτος έπίσταυτήν τήν Φιλίππου, παραθέτω ένα χαρακτηριστικό άποσπασμα. Τόν λόγο αυτόν τον έκφρασε ο Δημοσθένης. 340, όταν ο Φίλιππος έβγαλε τή προσοπήν κ' από φίλος που παρουσιαζόταν τόν 'Αθηναίων, τούς έλάλησε πάντοτε ηρώικα και για τή δειλία π'όταν τή πρόβλεψη του περιόρισε. 'Ε'η έθνική γλώσσα, που βγήκε στην Κέρκυρα τή 1884, με τίς υπογραφές τόν όγδοο Κερκυραίων Σολωμάτων, τού 'Αλέξανδρου Παλαμά, τού άρχηγού τους, πρώτη και τή δική του τελευταία.

νά νδίκηθεί τόν άβλοιο νουό του. 'Όταν ο Βλάος έφρουαν από τή χειμαδιά τους για τόν Πίνου και είχαν βρει έξω από τή Λάρισα, τόν στρατοκαρτερεί και τόν σκοτώνει το νουό του. 'Απ' αούτ ήν αιτία έγινε κλέφτης ο Γιάννης και γύρισε σ'όλο γύρω της Σαμαρνιας πόδας. Φόβος και τρόμος τόν 'Αρβανιτάδων είχε γίνει, τόσο που τόν όνομα του για φόβητρο τόν άναφέρον ο 'Αρβανιτίτης: «Έρθε, Γιάννη Πρίστη, πρσέ κ'όκα».

Οι 'Αρβανιτίτες άκούσθησαν τόν ίδιο όρομο που άκούσθησαν και οι 'Αλβανιτίτες τού Μουσσολίνι στην επιδρομή τους για τή υποδούλωση της 'Ελλάδας. 'Η παλληκαρία τού Γιάννη διαλαλήθηκε άκόμα πιο πολύ τώρα που έσωσε τήν πατρίδα του, άλλώς κ' ο φόνος του επάντα συντροφεύει τή δόξα κατά τόν ποιητή, τόν άκούουθόσε.

Η πρόσημη τού Μάβιλη (στην εικόνην πλαίστι) χαρμωμένη από τόν γάλακτο Πέτρο Ρομάα.

Μετάφρ. Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ 'Αλεξανδρινά έπιγράμματα ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΙΑΗ Τό μνημό αυτό είν' τού Μεγιστία τού έακούουτ που ο Μήδοι τού Σπερχιό τόν ποταμό διαβαίνοντας υκιότασαν, τού μνητή π' άν και τότε ποσά μόρα τόν καρτερε τής Σπάρτης δεν εδέχτηκε τούς άρχηγούς ν' άφήσει.

(1) Καταπύλας ονομάζεται τήν είσοδόν τού Βλάου τούς Ελλήνωνους που καταπύλας τούς τήμα μιστόρος, χιτίστος.

Τρίτος χιμά ο Δημόκριτος στη σαλαμινια μάχη, σ'α χτυπήθηκαν οι 'Ελληνες τού πέλας με τού Μήδους πέντε κοράβια τόν έστρών έτάσκαος κ' άκόμα γλύτωσ' ένα άλλο, δορικό, πιωμένο άπ' τούς βαρβάρους.

ΜΙΑ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ

ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΡΑΒΙ» ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Του ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

«Τό 'Ελληνικό Καράβι», τό καλύτερο και μόνο τελειωμένο ποίημα του Σολωμού τής ώριμης ηλικίας, είναι αφιερωμένο στην ήρωική πράξη ενός 'Ελληνα ναύτη και στην υπέροχη χειρονομία ενός 'Αγγλου πλοίαρχου. Ο έθνικός ποιητής, ζώντας στην Κέρκυρα καθ' όλη τη διάρκεια της αγγλικής κατοχής κι' επικινδυνώντας φιλικά με πολλούς ευγενείς 'Αγγλους και μ' αυτούς τους 'Αρμυστάς τής 'Επτανήσου, είχε γνωρίσει και κατανοήσει βαθύτατα τον αγγλικό χαρακτήρα και τα καλά της αγγλικής διοικήσεως. Μικρότερος μίλησε στον έθνικόν «'Υμνον» του (1823) με πολλή πικρία έναντιον τής 'Αγγλίας, άλλ' αργότερα, όταν η πείρα του κόσμου και τα χρόνια τον διδάξαν περισσότερα, άλλαξε γνώμη και στά τελευταία του είχε γίνει φανατικός φίλος 'Αγγλος: χαριζόμενος στο φίλο του 'Αρμυστή Ντούγκλας, αφαιρέσε από την έκδοση του «'Υμνου» του 1837 τους περακτικούς στίχους για την 'Αγγλία, και στα 1843, όταν ο χρυσόπλευρος μετάφρασε τον «'Υμνον» στην Ιταλική, αφιέρωσε την έκδοση στον άλλο φίλο του 'Αρμυστή, στο φιλελεύθερο και φιλέλληνα Σέιτωνα. Κι' ο «Πόρφυρας», ένα από τα στερνά του ποιήματα, έχει ως θέμα τον πνιγμό και την εξόμνηση ενός 'Αγγλου στρατιώτη. Κι' άλλα επиграμμάτια αφιέρωσε σ' ώραιες 'Αγγλίδες, όπως στη Φραϊζερ (1847), στην κόρη του 'Αγγλου διοικητή Ουάρδου, την 'Αλίκη (1849), και στο θάνατο άλλης 'Αγγλίδας. 'Αλλά τις ιδέες του για τον αγγλικό χαρακτήρα και τον αγγλικό πολιτισμό, αποκρυστάλλωσε μέσα στους στίχους του «'Ελληνικού Καραβιού», που μπορεί να χαρακτηριστεί σαν αληθινή προφητεία: Ο έθνικός μας ποιητής θεωρούσε πως η 'Ελληνική 'Αναγέννηση ή το 'Ελληνικό Μέλλον, όπως έλεγε, μονάχα με την κατανόηση και επικρίνωση και την ένωση με το αγγλικό φιλελεύθερο πνεύμα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

«Τό 'Ελληνικό Καράβι» γράφτηκε στα 1850 κι' απαγγέλληκε στη μεγάλη αίθουσα τής 'Ιονικής 'Ακαδημίας τον Αύγουστο του 1851 μπροστά σ' έκλεκτο κόσμο — 'Αγγλων κι' 'Ελλήνων — μέ σκοπό, όπως τό αναπτύξει ευρύτερα, ο αυτοσχέδιος ποιητής Ρεγάλδης, που θρικόταν κι' αυτός στην αίθουσα. Θέμα του είναι τό έξής γεγονός: Διαδόθηκε στην Κέρκυρα πως 'Αγγλος πλοίαρχος, συναντώντας ένα μικρό ελληνικό πλοίο, κατά τον αποκλεισμό του Πάρκερ, τό πρόσταξε να παραδοθεί. 'Αλλά ο καπετάνιος του ελληνικού καραβιού Ραφαήλ, όχι μόνο δεν υπάκουσε, μά στην πρόσκληση του 'Αγγλου, έτοιμάστηκε να βάλει φωτιά στην μαρτυροθήκη κι' ανατιναχθεί στον άγέρα. Ο 'Αγγλος πλοίαρχος, βλέποντας την ήρωική πράξη κι' αναγνωρίζοντας τό μεγαλείο τής, άφησε τό πλοίο καλύτερο να συνεχίσει τό δρόμο του. Γιάνου σ' αυτό τό γεγονός στιχούργησε ο Σολωμός. 'Ανάπτυσσε τό αγαπημένο του θέμα τής αντίστασεως τής ήθικης δυνάμεως στην βία, τής ήρωικής θυσίας μπροστά στην υπεροχή τής όλικης δυνάμεως. Ο 'Ελληνας ναύτης νίκησε με τον ήρωισμό του, μέ την

γενναία αντίληψη τής λευτεριάς, που για χάρη τής θυσιάζει τά πάντα. 'Αλλ' ο ποιητής και στη χειρονομία του 'Αγγλου αναγνωρίζει μιάν ανώτερη ήθικη πράξη, μιάν νίκη, σαν και κείνη του 'Ελληνα, μιάν νίκη ισσοδύναμη, αν όχι κι' ανώτερη. Ναι, ο 'Ελληνας στάθηκε ήρωας μέ την ύψηλή συναίσθηση τής Λευτεριάς κι' είναι έτοιμος να τό δείξει μέ την πράξη, θυσιάζόμενος, μά κι' ο 'Αγγλος, που παραβίασε τό νόμο τής πατρίδας του κι' αναγνώρισε στην ήρωική εκείνη χειρονομία, ήθικη ανωτερότητα, είναι κι' αυτός ήρωας, και μάλιστα συνειδητότερος. Ο Σολωμός εξαιρείται τήν πράξη του 'Αγγλου, φαίνεται πως δίνει τή νίκη στον ενδιάθετο λόγο, που συμβολίζει ο ξένος. Η δύναμη λυγίζει και προσκυνάει την ήρωική πράξη του 'Ελληνα, ενώ σύγχρονα δημιουργεί «έν δίκαιο, ήθικώτερο κι' ευγενέστερο».

Ο έθνικός ποιητής πραγματεύθηκε τό θέμα τούτο ποιητικώτατα. Μας μεταφέρει στην αρχή στα χρόνια τής 'Ελληνικής 'Επανάστασεως και τά συνδέει με τή σύγχρονη εποχή του. Η πράξη του 'Ελληνα ναύτη είναι συνέχεια τής ήρωικής εκίνησης γενεάς, που μή λογαριάζοντας τίποτε, θυσιάζε τά πάντα για την επιτυχία ενός δικαίου και τίμιου αγώνα. 'Ετσι μάς παρουσιάζει ο έξαισιους στίχους μιάν υπέροχη εικόνα: πώς γιόρταζαν, κατά την 'Επανάσταση, τή ναυτική νίκη, όποτε τα παιδιά κ' οι γυναίκες θγαίναν στους δρόμους και στα παράθυρα κι' έβραιναν μ' άνθη τούς νικητές, που ηθοδούσαν από τά καράβια στη στεριά άπλοι κι' άπροσποίητοι, μά μέ την «ψυχή γιομάτη ψυχές».

«'Απ' τά μικρά καράβια, ποίχε θρόνο ή νίκη
οι γενναίοι μας βγαίναν τ' άρμάτα βροντώντας»

στη στέρεη γη, που λίγο πριν τόσο σκιοτάζεσαν
οι φωνές ήσαν στο χειρότερο π' άκουσαν
όσαν τρικυμιωμένη θάλασσα και ξάφνου
ή γη κι' ο κουρνιαχτός τής 'Ολυμπος
γινόταν
αδιήγητης χαράς. Και μέ φωνή και κλάμα
κατά τό θεϊκό κεφάλι των ήρώων
τά χέρια τους άπλώναν ν' άρμυρίζουν λόγια
άξια για σόμα μελωδών, γιατί καθένος
τήν ψυχή του γροικούσε όλο ψυχές γιομάτη.
Και τά παιδάκια κι' οι σεμνές, που από
των ήλιο
κι' άπ' τά μάτια κρύδονταν δάσποινες

Τή 'Υπερμάχω

'Υπερμαχη, σου κράξαμε βαθιά μας
«Πάλε, σαν πρώτα, τ' άρματά σου φόρα.
Και, του στρατού μας φλάμπουρο και πρόρα,
'Ατσάλι κάμε πάλε την καρδιά μας!»

Κι' έσου άστραφες και βρόντηξες μπροστά μας
Και φαλάγγι τούς πήρες, τροπαιοφόρα,
Τους όχτρούς μας — μά βόθηα ακόμα, τώρα,
'Ως να φυσήξει, άπ' τ' άγια χώματά μας.

Στόν κόσμον όλο λευτεριάς άγέρας!
Και μιá χαρμόσυνη ώρα, σά δευτέρας
Παρουσίας, από άρπες και ψαλτήρια,

Κάμε ν' άκούσουμε, ν' άκούσουμε όλοι,
Κι' όσοι θα ζούμε κι' όσοι από τό βόλι
Θά πάμε, των λαών τά νικητήρια!...

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

'Ελλήνων
τά παράθυρα έπιάναν κ' ανακρούσαν άνθη
μέ χάρια ποδίστρας — πως ήσαν τής Αιγυπτίας.
Τή Νίκη, ή Ψάλλι, μ' αϊτόν κάποιος τον
φροπό έστραφανώναν.»

'Αλλά στην τωρινή περίπτωση, δεν πρόκειται για μιá τέτοια νίκη ο ποιητής προτρέπει τό Ρεγάλδη να τραγουδήσει άλλης φύσεως νίκη, την ήθικη νίκη του 'Αγγλου κυβερνήτη. Χωρίς ναυαί πολεμική δμωσ, είναι ύψηλότερη. Κι' αρχίζει ο Σολωμός να την εξιστορεί, πώς άπαντήθηκαν τά δυό καράβια, τό ελληνικό με τ' αγγλικό. Παραθέτει ακόμη κι' αυτές τις λέξεις των πλοίαρχων. Κι' ύστερα με πραγματικώς θεσπέσιους στί-

χους παρουσιάζει τή στιγμή που οι άπλοιοι ναύτες έτοιμάζονται ν' άναψουν, μέ τό δουλι τή μαρτυροτή κι' ανατιναχθούν στον άγέρα. Η Λευτεριά μόνη έμπνέει τούς τοιμηρούς κι' αποφασιστικούς εκείνους άντρες που θυσιάζονται στο θωάκ τής. Πολύ λίγο: στίχοι, μέσα στην πάγκόσμια τέχνη, ύμνησαν έτσι τή Λευτεριά και τή Τιμή:

Ρωτά τής θάλασσας ο βροντίας: Που
τρέχεις;
Και τό ξαμύτωτο καράβι τ' άποκρίθη:

— Από τή μιá στην
άλλη θάλασσα πη
γαίνω.
— Πάψ' εϊθός κι' ά-
κολούθα μ' έπον κι'
αν σε σώρω
σά π' άπ' τή μιá
στην άλλη θάλασσα
πηγαίνεις.
Μιά στιγμή τ' αν κει-
νη, μιá στιγμή μω-
κή
άλλα πλιά κεί γη,
κίμα κι' οδοντός
δέν ήταν
ουδέ θεός κανείς και
μόνη ή 'Ελευθερία
μέσα σ' αυτά τά στή-
θια δόξασαν στη
μήνη
μέ λογικούς μεγα-
λοδύναμους και πλι-
θους
έμιλοσε μόνη μέσα
κι' αναγλάσσε όλη
όσαν του άκαρπού
μέσα στη μέση ο ή-
λιος.
Και σ' όλους ένα έ-
στάθη κίνημα και
μόνο.
Σέ λίγη ώρα εϊθός
ήρωες και ένοήσαν
όλοι μ' άκρα σιωνή,
προσηλωμένοι όλοι
μέ τά μάτια π' άστράφταν στο θωάκ τ' ό-
λόρω,
στο πέλαγο, που μέγα θα άσθθ ή σε λίγο
τά λαρά τής τμής κορμά καταστραμμένα.
Και πλιά κοντά έσεε στέκη στη μαρτυροτή
ή σπύα.
'Αλλά γοργά ή φωνή του 'Αγγλου έμπό-
δισε τήν.

Στη χειρονομία αυτή του 'Αγγλου ο ποιητής διακρίνει τό ήθικό μεγαλείο του αγγλικού χαρακτήρα, που παρ' όλη του την άλυγισιά, μπροστά σ' ένα τέτοιο ήρωισμό υποχωρεί. Η δύναμη, όσο κι' αν φαίνεται πως έχει δικαιο, όσο κι' αν θλέπει πως παραβιάζεται ο νόμος, όμως, τελειωτικά, αναγνωρίζει τό

ήθικό ύψος τής θυσίας. Είναι υπεροχος ο 'Ελληνας ναύτης, που πρόθυμα αποδέχεται τή θυσία και τό θάνατο, για τή Λευτεριά και την Τιμή, μά κι' ο 'Αγγλος που θυσιάζε τό νόμο μπροστά του, είναι υπεροχώτερος κι' ο ποιητής τοποθετεί ψηλότερα την πράξη του. Πραγματικός ήρωας είναι κι' ο 'Αγγλος. Για τό-το και προτρέπει τον ποιητή Ρεγάλδη, που θρικόκεται κοντά του, να τραγουδήσει τήν πράξη του 'Αγγλου, ενώ σύγχρονα διαγράφει και τις άπόψεις του για την άνάπτυξη του θέματος. Μέσα σε ποιá, δηλαδή, όρια θα κινηθεί τό τραγούδι του. Και τώρα, τό λέει, τραγουδήσε σ' ό τήν ευγένεια τής σταθερής καρδιάς του 'Αγγλου, την ευγένεια και την ύψηλοφροσύνη του, που τόσο κατανόησε κι' αίσθάνθηκε τήν ήρωική πράξη του 'Ελληνα, τήν πραγματικά θεία και που τόσο χάρηκε στο θείο αυτό κίνημα, ώστε τήκανε δικό του, ύψώνοντας τήν ψυχή του σ' ένα ήθικώς ανώτερο και ήθικώτερο, δημιουργώντας έτσι νέο δικαιο ήθικώτερο κι' ανθρωπινότερο, από κείνο του τό προστάξε ή πατρίδα του. Ο Σολωμός τόσον ύψώνει τήν υπέροχη πράξη του 'Αγγλου, ώστε λέει πως ο κυβερνήτης εκείνος θεώρησε τό κίνημα σά δικό του. 'Ενώσε, δηλαδή, τήν ψυχή του με τήν ψυχή του 'Ελληνα και άπ' τήν ένωση αυτή, αίσθάνθηκε ένα νέο καθήκον να γεννηθεί μέσα του, τό καθήκον για τή δημιουργία ενός νέου δικαίου, που ξέρει να έκτιμάει και συγχωρεί μιάν ανώτερη πράξη. Αύτες τις ύψηλές σκέψεις κάνοντας ο κυβερνήτης εκείνος, όχι μόνον έπέτρεψε στο 'Ελληνικό καράβι να συνεχίσει τό δρόμο του, μά κι' έμπόδισε τήν ήρωική θυσία του πληρώματος, από θεατικά συναίσθηση κι' έκτίμηση τής μεγάλης εκείνης χειρονομίας. Ο Σολωμός θεωρεί ίσοδύναμη τήν πράξη του 'Αγγλου κι' ήθικώτ' ανώτερη, γιατί είναι συνειδητή.

Η συμβολική του ποιήματος είναι κατάδηλη: τό ελληνικό μέλλον ή η ελληνική αναγέννηση πούθελε ο Σολωμός να κλείσει μέσα στο «'Ελληνικό Καράβι», θρικόκονται μέσα στην ένωση τριών όλικών και πνευματικών στοιχείων. Για να συντελεσθεί, δέν άρκοσε ο πρώτόγονος ήρωισμός του 'Ελληνα, μά κι' ο ήρωικός χαρακτήρας του 'Αγγλου, που συμβολίζει τον ενδιάθετο λόγο και γενικώτερα ο δυτικός πολιτισμός. Στην ένωση των τριών αυτών ο Σολωμός διέκρινε τό 'Ελληνικό μέλλον. Για τότο κι' ο Καλοσγούρος, ένας από τούς καλλίτερους κριτικούς του Σολωμού, μέ λίγες λέξεις συνόψισε ως έξης τό ήθικό περιεχόμενο του «'Ελληνικού Καραβιού»: «Οι δυά ψυχές του άνδρείου 'Ελληνα και του πολιτισμένου 'Αγγλου συμπύκνουν σ' ένα αίσθημα που μέσα σε τούτη τήν ΕΝΩΣΗ κρύβεται ή ιδέα του 'Ελληνικού μέλλοντος». Πήτε το διαίσθηση, πήτε τό προφητεία, ο έθνικός ποιητής είχε μαντέψει που θρικόκεται τό μέλλον κι' ή σωτηρία τής 'Ελλάδας, μέσα στη συνεννόηση, στη συνεργασία και στην αδελφωση των δυό ψυχών, τής ελληνικής και τής αγγλικής.

Α. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ: «Η εισβολή των Περσών κ' ή άμυνα των 'Ελλήνων στις θερμοπύλες. (Ανάγλυφο)»